

Preses relīze Luksemburgā, 2015. gada 17. februārī

ES revidenti uzskata, ka galvenie iemesli augstajam kļūdu īpatsvaram izdevumos ir sarežģītā lauku attīstības politika un dalībvalstu vājās kontroles sistēmas

Šodien publicētajā Eiropas Revīzijas palātas (ERP) ziņojumā secināts, ka lielāko daļu kļūdu lauku attīstības politikā izraisa dalībvalstu līmenī izvirzīto nosacījumu pārkāpšana. Dalībvalstu kontroles iestādes varēja un tām vajadzēja atklāt un izlabot lielāko daļu kļūdu lauku attīstības ieguldījumu pasākumos. Dalībvalstu kontroles sistēmas ir nepilnīgas, jo pārbaudes nav izsmeljošas un ir balstītas uz nepietiekamu informāciju.

“Svarīgi saprast, kāpēc kļūdu īpatsvars lauku attīstības politikā ir nepieļaujami augsts. Lai to samazinātu, ir jāatrod pareizais līdzsvars starp to izdevumus reglamentējošo noteikumu skaitu un sarežģītību, kas palīdz sasniegt politikas mērķus, tādus kā labāka lauksaimniecības konkurētspēja, un darbu, kas ieguldīts, lai garantētu atbilstību šiem noteikumiem,” stāvokli komentēja par šo ziņojumu atbildīgā ERP locekle Rasa Budbergīte [Rasa Budbergyte].

Saskaņā ar revidentu aplēsēm vidējais kļūdu īpatsvars lauku attīstības izdevumiem triju gadu laikā (2011.–2013. g.) bija 8,2 %, kas vairāk nekā četras reizes pārsniedz būtiskuma sliekšni. Divas trešdaļas no šā kļūdu īpatsvara veido ieguldījumu pasākumi – galvenokārt dotācijas lauksaimniecības tehnikas un pārtikas pārstrādes iekārtu iegādei, savukārt trešdaļu kļūdu īpatsvara veido platībatkarīgais atbalsts, kas ietver kompensācijas par papildu izmaksām, kuras radušās, izmantojot vidi vairāk saudzējošas saimniekošanas metodes.

ES revidenti secināja, ka attiecībā uz ieguldījumu pasākumiem **dalībvalstu iestādēm bija pieejama informācija, kas vajadzīga, lai atklātu un izlabotu kļūdas**, taču daudzos gadījumos tā nebija izmantota vai netika pieprasīta. Revidenti konstatēja, ka tikai 16 % kļūdu īpatsvara veido neatbilstība ES regulu tiešajiem noteikumiem, bet lielāko daļu (t. i., 84 %) rada dalībvalstu līmenī izvirzīto nosacījumu pārkāpšana.

Attiecībā uz investīciju pasākumiem revīzijā atklājās, ka **publiskā iepirkuma noteikumu neievērošanas dēļ publiskās struktūras ir nozīmīgs kļūdu avots**. Palāta konstatēja divus galvenos iemeslus tam, kāpēc tā notiek: pirmkārt, lauku attīstības projektus parasti īsteno mazas pašvaldības, kurām bieži vien trūkst pieredzes publiskā iepirkuma procedūru īstenošanā, otrkārt, atsevišķi labuma guvēji dod priekšroku sadarbībai ar konkrētiem līgumslēdzējiem, no kuriem lielākā daļa jau iepriekš ir piegādājuši līdzīgas preces vai snieguši līdzīgus pakalpojumus, un tādējādi līgumslēgšanas tiesības tiek piešķirtas tieši. Maksājumu aģentūras nevienā no gadījumiem pret šādu praksi neiebilda, kaut arī **nebija ievēroti iepirkuma pamatprincipi – pārredzamība, objektivitāte, nediskriminācija un pienācīga informācijas sniegšana**.

Revidenti konstatēja, ka lauksaimniecības produktu pārstrādes atbalsta pasākumā, kur publiskais atbalsts projektam var sasniegt vairākus miljonus eiro, bija visvairāk kļūdu. Tas, ka publiskie un privātie labuma guvēji neapzināti neievēroja attiecināmības kritērijus, veidoja ceturto daļu no kļūdu īpatsvara, bet astoto daļu kļūdu īpatsvara veidoja gadījumi, kad bija aizdomas par privāto labuma guvēju tīšiem pārkāpumiem.

Attiecībā uz platībatkarīgo atbalstu galvenais kļūdu cēlonis bija lauksaimniecības saistību neievērošana, kas notika tāpēc, ka **lauksaimniekiem bija vāji stimuli ievērot šīs saistības, kontroles līmenis bija zems un zems bija arī sankciju līmenis saistību neievērošanas gadījumā**.

Revidenti secināja, ka Komisijas ierosinātie rīcības plāni ir solis pareizajā virzienā uz kļūdu cēloņu novēršanu. Tomēr trūkums ir tas, ka **dalībvalstu īstenotajiem rīcības plāniem galvenokārt ir reaģējošs raksturs** un ka visas šīs problēmas, kas izraisīja kļūdas, tie sistemātiski nerisina. Turklāt trūkst preventīvas rīcības attiecībā uz ES līmenī plašāk izplatītajām nepilnībām.

Vislielākās iespējas samazināt kļūdas lauku attīstības izdevumos ir tad, ja Komisija caurskata un apstiprina lauku attīstības programmas un dalībvalstis īsteno savus reglamentējošos noteikumus.

Revidentu sagatavotie ieteikumi

- Komisijai jāpabeidz īstenot līdzšinējos koriģējošos pasākumus, turpinot pievērst īpašu vērību kļūdu pamatcēloņiem lauku attīstības izdevumos. Šajā nolūkā dalībvalstīm vajadzības gadījumā jāveic preventīvie un koriģējošie pasākumi šādās jomās: publiskais iepirkums, apzināta noteikumu apiešana un agrovides maksājumi.

- Komisijai cieši jāuzrauga lauku attīstības programmu īstenošana un atbilstīguma revīzijās jāņem vērā piemērojamie noteikumi, tostarp vajadzības gadījumā arī valstu līmenī pieņemtie noteikumi, lai mazinātu pieļauto nepilnību un kļūdu atkārtšanās risku.

Piezīmes izdevējiem

Eiropas Revīzijas palāta publicē īpašos ziņojumus visu gadu, un tajos ir atspoguļoti atsevišķu ES budžeta jomu vai vadības aspektu konkrētu revīziju rezultāti.

Šajā īpašajā ziņojumā (23/2014), kura nosaukums ir "**Kļūdas lauku attīstības izdevumos: kādi ir to cēloņi un kā tie tiek novērsti**", uzmanības centrā ir lauku attīstības politikas īstenošanas atbilstība piemērojamajiem tiesību aktiem un noteikumiem, un tajā aprakstīti galvenie cēloņi augstajam kļūdu īpatsvaram lauku attīstībā. Tajā arī vērtēts, vai dalībvalstu un Komisijas veiktie pasākumi nākotnē efektīvi novērsīs apzinātos cēloņus. Ziņojumā ietverta informācija, kas revidentiem bija pieejama līdz 2014. gada septembra beigām.

Eiropas Savienība un dalībvalstis 2007.–2013. gada plānošanas periodā lauku attīstības politikai piešķīra vairāk nekā 150 miljardus EUR, un tie tika gandrīz vienlīdzīgi sadalīti starp ieguldījumu pasākumiem un platībatkarīgo atbalstu. Lauku attīstības izdevumus dalītā pārvaldībā īsteno dalībvalstis un Komisija. Dalībvalstis ir atbildīgas par lauku attīstības programmu īstenošanu atbilstīgā teritoriālā līmenī, ievērojot savu institucionālo kārtību. Komisija ir atbildīga par dalībvalstu pārraudzību, lai nodrošinātu, ka tās pilda savus pienākumus.

Piemērojamo noteikumu nozīmīgais neievērošanas līmenis, uz ko norāda augstais kļūdu īpatsvars, liecina, ka attiecīgā nauda netiek tērēta saskaņā ar noteikumiem. Tas var traucēt sasniegt tādas lauku attīstības politikas mērķus kā lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspējas pilnveidošana, vides un lauku teritoriju uzlabošana, dzīves kvalitātes celšana lauku apvidos un saimnieciskās darbības dažādošanas veicināšana.

Kļūdu līmenis ir būtisks, ja kļūdas ir vairāk nekā 2 % izdevumu.